

као здравствени, јавни и културни радник и организатор медицинских установа (нарочито је приказан као упоран борац за оснивање Медицинског факултета у Београду, чији је један од првих професора и први декан), осврта на његов стручни књижевни рад и прегледа дјела која је написано — па до његовог породичног и приватног живота

Део други монографије обрађује Батутову дјелатност у области социјалне медицине.

У трећем дијелу дат је осврт на његово бављење здравственим просвједивањем народа, коме је овај велики лекар и научни посленик у области хигијене ударио научне основе.

Четврто поглавље представља општи поглед на Батутов допринос здравственој култури.

Батутово дјело било је од великог значаја за унапређивање здравственог просвједивања и еволуцију социјалне медицине у Црној Гори (мада краткотрајно по времену трајања) и Србији. Он је у историји наше здравствене културе јединствен примјер научника и врстан јавни и културни посленик. Он је увијек повезивао и усклађивао теорију и праксу, тражећи при томе рјешење за здравствене проблеме у размјештању друштвених и економских проблема као основног фактора за побољшање здравственог стандарда народа. Његова организаторска активност, многобројни књижевностручни, научни и популарно-научни списи и радови потврђују да је Батут био и друштвени реформатор и један од првих великих

здравствених педагога Србије. Међутим, он у том послу није био ослобођен идеализма. То најбоље показује његова мисао по којој човјекова срећа и несрећа зависе од њега самог — да је човјек „и гроб и ускрс“, а да породица чини основу преропода. Овакви закључци су проистицали из његове социјалне осјетљивости; изврсно је знао да уочи социјалну дисхармонију, али је за отклањање здравствене бијезде и материјалних невоља предлагао полуактивне и споредне мјере. Подизање просвјете и културе по њему је најважнија мјера за побољшање здравствених прилика народа и његовог здравственог стандарда. При томе он није излазио из општег оквира грађанског друштва коме је припадао и погледа које је оно имало у односу на рјешавање крупних социјалних и материјалних проблема народа. Аутор ове монографије је могао са више критичности размотрити управо ову страну Батутових погледа на рјешавање комплексних социјалних проблема и свих оних других питања од значаја за унапређивање здравствених прилика и здравствене културе једне и више нација.

Читалац, кад склопи посљедњу страницу ове књиге, ипак остаје под утиском закључног става Грујића, који гласи: „Независног духа и широких европских погледа; строг према себи а и према сарадницима; бескомпромисан и борбен до праве мере, Батут се у пуном смислу речи у својој области рада налази на висини врло заслужних људи наше културне историје“.

Миомир Дашић

ИСТОРИЈСКИ ГЛАСНИК

1—2, 1975.

Гласник доноси чланке и прилоге из различите тематике историје српског народа међуратног периода и периода народноослободилачког рата 1941—1945. године. Ови радови, а поготово неки од њих, чине значајан прилог науци

у расвјетљавању питања која обрађују, а исто су тако добродошли наставницима основних и средњих школа.

У чланку Крај Филипа Арабљанина — Слободан Душанић расправља о овом цару римске импе-

рије у периоду 244—249 године, о верзијама које говоре о његовој смрти (у литератури и сачуваним документима). Посебно је значајан чланак Љиљане Алексић — Плавнови о повезивању италијанског и источног питања и српско-италијански односи за време источне кризе 1861—1862. године. Криза је настала у вези с побуном Херцеговачких Срба 1861. и ратом Црне Горе са Турском 1862. године. Односи Италије према националноослободилачким покретима Црне Горе и Србије у другој половини XIX вијека мало су обрађени у нашој историографији, па овај чланак бар донекле попуњава ту празнину. Драгош Јевтић пише о уставним правима грађана по уставу Краљевине Југославије од 3. септембра 1931. године. Рад Бранка Петрановића Јединствени народно ослободилачки фронт (ЈНОФ) — поријекло и карактер прочитан је као саопштење на научном скупу Југословенске академије знаности и умјетности посвећеном ЗАВНОХ-у, а одржаном у децембру 1974. годи-

не. То је синтеза о условима у којима је настао ЈНОФ, његовим циљевима и његовом значају за народноослободилачки покрет и за међународну афирмацију нове југословенске државе. Драгослав Јанковић се залаже за једну нову монографију о Светозару Марковићу, а Јован Милићевић пише о школовању Светозара Марковића. Прилог Антуна Коларевића носи наслов Таловац — посједи и град, а Милана Ванка — Притисак „Трећег Рајха“ на чланице Мале антанте — Југославију и Румунију. У рубрици Свједочанства, Глигор Станојевић даје Два описа Београда из (1681. године, Никшић Стипчевић — Да ли су Штросмајер и Рачки походили Николу Томашеа?, а Драган Р. Живојиновић — Један документ о католичкој цркви и уједињењу Југославије (1917).

Часопис доноси 35 приказа и биљешака, као и рубрику Хроника. На крају даје библиографију радова из југословенске историографије објављених у 1972. години.

Новица Ракочевић

„НАСТАВА ИСТОРИЈЕ“, (бр. 1—4, Запреб 1974)

Настава историје — **Поук згоднине** — Настава по историја — Настави повијести — како носи наслов овај југословенски часопис који се бави питањима наставе историје — углавном је редовно излазио у 1974. години као орган Савеза друштва историцара Југославије.

У броју 1 часопис доноси два прилога поводом педесетогодишњице смрти Владимира Иљича Лењина: Лењин — живот и дјело, чији је аутор Златко Чепо, и Препоруке Секретаријата за просвјету, културу и физичку културу СР Хрватске о обиљежавању годишњице Лењинове смрти у свим школама основног и средњег образовања у СР Хрватској. Препоруке и сугестије, у чијој је изради учествовао и Завод за унапређивање основног и средњег образовања СР Хрватске, корисно су послужиле наставницима историје

да ову годишњицу садржајно и васпитно обиљеже у свим школама у земљи.

У рубрици **Настава** објављено је пет реферата са Другог југословенског симпозијума о настави историје (одржан је 6. октобра 1973. у Будви, а био је посвећен основној теми: Наставни програми за историју са становишта њихове научне, идејне и педагошке заснованости). Прилози са симпозијума објављени су овим редом: Идејни, научни и дидактички аспекти програма историје у модерном удбенику (Марија Павлић, Сарајево); Заступљеност историје народа и народности у наставним програмима за основну школу и нека друга актуелна питања програма историје (др Миомир Дашић и Вукашин Радоњић, Титоград); Заједнички садржаји у програмима наставе повијести за средње школе СР Хрватске (др Хрвоје Матковић,